

Julkisen sektorin palkanasetanta: Voidaanko Suomeen luoda vientivetoinen työmarkkinamalli?

Antti Kauhanen

Suomen työmarkkinamalli murroksessa

- Tupo-aikakausi päättyi 2007
- Paluu keskitettyihin ratkaisuihin 2011
- Neuvottelut ”Suomen mallista” 2016

Suomen uusi palkankorotusmalli vielä kaukana valmiista – keskeiset liitot ja valtakunnansovittelija keskustelivat aiheesta yhdessä ensimmäistä kertaa

Työnantajapuolelle ja vientiliittojen kesken on löytynyt jo yhteinen sävel, miten ensi syksyn palkkaneuvotteluissa edetään. Palkansaajapuolella rivit ovat sekaisin. Julkinen sektori ja palveluala eivät suostu, että vientisektori sanelee palkat.

HS 13.1.2017

Teknolohiateollisuuden Inkeroinen MT:lle: Vientiliittojen neuvottelut ajoivat taas karille – ”Realismia on todeta, ettei Suomen malli toteudu”

”Tiimalasista loppuu hiekka ja kesälomat painavat päälle”, Eeva-Liisa Inkeroinen kommentoi lehdelle.

HS 26.6.2017

Suomen työmarkkinamalli murroksessa

- Kilpailukyky sopimuksen jälkeen liittokierroksia, jossa vieni toiminut päänavaajana
- 2022 Kunta-alan sopimus poikkesi vientilinjasta
- Uudet neuvottelut ”Suomen mallista” kariutuivat heti alussa

SAK-päättäjien julkinen naljailu toisilleen paljastaa työmarkkinoille revenneen railon

HS-analyysi | Sekä työntekijä- että työnantajapuoli ovat revenneet sisäisesti yksityisen ja julkisen sektorin väliseen kiistelyyn, HS:n politiikan toimittaja Teemu Muhonen kirjoittaa analyysissään.

Teollisuusliiton puheenjohtaja Riku Aalto ja JHL:n puheenjohtaja Päivi Niemi-Laine sanailivat toisilleen perjantaina. Molemmat istuvat SAK:n hallituksessa. Kuva: Seppo Samuli / Lehtikuva ja Heikki Saukkomaa / Lehtikuva

Teemu Muhonen HS

17.2.2023 17:30

Vientimallin keskeiset kysymykset

- Mistä syntyy jaettu käsitys vientivetoisen koordinaation tarpeesta?
- Miten vientinormi määritellään?
 - Miten huomioidaan erot ”palkkaliukumassa” eri alojen välillä?
- Miten alojen välisiä palkkasuhteita voidaan muuttaa?
- Miten eri alat saadaan pidettyä mukana järjestelmässä?
- Miten varmistetaan yhteinen tilannekuva?

Koordinaatio

- Määritelmä: Eri sektorien neuvotteluosapuolet koordinoivat palkankorotuksia ottaen huomioon korotusten makrotaloudelliset vaikutukset
- Koordinaatio johtaa palkkamalttiin

Koordinaation haasteet

- Miten koordinaatiota voidaan ylläpitää, sillä se rajoittaa liittojen kykyä toimia omien lyhyen aikavälin intressien mukaan?
- Miten yksityisen ja julkisen sektorin koordinaatio voi toteutua, kun palkankorotuslogiikat poikkeavat toisistaan?

Jaettu käsitys vientimallin tarpeellisuudesta

- Ruotsi: 1980-luvun ja 1990-luvun alun heikko reaali-palkkakehitys
- Tanska: 1980-luvun heikko reaali-palkkakehitys
- Norja: 1990-luvun liian korkeaksi kohonneet palkankorotukset
- Kaikissa maissa valtio vetosi työmarkkinajärjestöihin toimivamman työmarkkinajärjestelmän luomiseksi

Miten vientinormi määritellään?

- Ruotsi: Teollisuusalojen sopimuskorotukset
- Tanska: Arvioitu työvoimakustannusten nousu vientisektorilla
- Norja: Ennustettu työvoimakustannusten nousu vientisektorilla

Miten alojen välisiä palkkasuhteita voidaan muuttaa?

- Keskeinen kiistakysymys kaikissa Pohjoismaissa
- Ruotsi: Numerottomat sopimukset, joitain kertaluonteisia korotuksia
- Tanska: Alojen välillä sallitaan ansiokehityseroja, kunhan sektoreiden keskimääräiset erot säilyvät; joitain kertaluonteisia korotuksia
- Norja: Keskustelua kertaluonteisista eristä, mutta ne eivät ole toteutuneet

Miten eri alat saadaan pidettyä mukana järjestelmässä?

- Jaettu käsitys mallin tarpeellisuudesta
- Keskusjärjestöt koordinoivat omia jäseniään
- Sovittelujärjestelmä tukee vientinormia
 - Ruotsi: Yksityinen sovittelu, Medlingsinstitutet
 - Tanska: Sopimusten ”paketointi” isoksi kokonaisuudeksi
 - Norja: Pakollinen sovittelu
- Norjassa ja Tanskassa valtiolla voimakkaat työkalut työriitojen lopettamiseksi

Miten varmistetaan yhteinen tilannekuva?

- Toimielimet, jotka tuottavat palkkatilastoja, ennusteita ja kansainvälisiä vertailuja

Kritiikki vientimallia kohtaan

- Kaikissa pohjoismaissa sama haaste: Sementoiko vientijärjestelmä eri alojen väliset palkkasuhteet?
- Koskee erityisesti yksityisen ja julkisen sektorin välisiä eroja

Mitä Suomi voi oppia muista Pohjoismaista?

- Tarvitaan jaettu käsitys vientimallin tarpeellisuudesta
- Tarvitaan vientimallia tukevia instituutioita
 - Sovittelujärjestelmä
 - Yhteisen tilannekuvan muodostaminen
- Vientinormin määrittelyssä pitää huomioida Suomen työmarkkinoiden erityispiirteet
- Alojen välisten palkkasuhteiden muuttamiseen tarvitaan jokin menettely

The logo consists of the letters 'ETLA' in a bold, white, sans-serif font, centered within a solid blue square.

ETLA

**Elinkeinoelämän
tutkimuslaitos**

Puh. 09 609 900
www.etla.fi
etunimi.sukunimi@etla.fi

Arkadiankatu 23 B
00100 Helsinki
